

crediderunt se posse consumere : « Confitebimur tibi in » sæculum , » permanente utique Ecclesia usque in finem , quam illi delere conati sunt : « In generationem et generationem annuntiabimus laudem tuam ; » quæ laus ut taceretur , nos finire conati sunt. Multis autem jam locis sanctarum Scripturarum insinuavimus confessionem etiam pro laude poni : sicuti est illud , « Hæc dicetis in confessione : Opera Domini universa quoniam bona valde¹. » Maximeque illud quod ait ipse Salvator , qui nullum habebat omnino peccatum , quod pœnitendo confiteretur : « Confiteor tibi , Pater Domine cœli et terræ , quia abscondisti » hæc a sapientibus et prudentibus , et revelasti ea parvulis². » Hoc dixi , ut apertius intelligatur id esse repetitum in eo quod dictum est , « Annuntiabimus laudem tuam ; » quod superius dictum erat , « Confitebimur tibi. »

ENARRATIO

IN PSALMUM LXXIX.

Sermo ad populum³.

NON adeo multa sunt in hoc Psalmo , in quibus sermo patiatur difficultatem , vel intentio auditorum intelligendi impedimentum. Proinde adjuvante Domino , cum affectu audiendi et videndi jam quæ prophetata et prædicta sunt , tanquam eruditi in schola Christi , currere debemus quæ plana sunt : ut si forte obscura exigunt officium interpretandi , ea quæ plana sunt legendi officium a me debeant flagitare. Cantatur hic de adventu Domini et Salvatoris

¹ Eccli. xxxix, 39. — ² Matth. xi, 25. — ³ Sermo iste ad populum habitus est post expositum Psalmum lxxiii, de quo infra n. 10.

nostri Jesu Christi , et de vinea ejus. Sed cantat ille Asaph , quantum apparet , illuminatus atque correctus , cujus nomine nostis significari Synagogam. Denique titulus Psalmi est ; « In finem pro his qui immutabuntur¹ : » utique in melius. Quoniam Christus finis Legis² ideo venit , ut immutet in melius. Et addit : « Testimonium ipsi Asaph. » Bonum testimonium veritatis. Denique hoc testimonium et Christum et vineam confitetur ; hoc est , caput et corpus , regem et plebem : pastorem et gregem , et totum omnium Scripturarum mysterium Christum et Ecclesiam. Concludit autem titulus Psalmi , « Pro Assyriis. » Assyrii interpretantur , Dirigentes. Jam ergo non sit generatio quæ cor non direxit suum³ , sed generatio jam dirigens. Ergo audiamus quid dicat in hoc testimonio.

II. « Qui pascis Israël intende. » Quid est , « Qui pascis Israël intende , qui deducis velut oves Joseph⁴? » Invocatur ut veniat , expectatur ut veniat , desideratur ut veniat. Ergo dirigentes inveniat : « Qui deducis , inquit , » velut oves Joseph : » ipsum Joseph velut oves. Ipse Joseph oves sunt , et ipse Joseph ovis est. Audito Joseph , quanquam et interpretatio ejus nominis multum juvet ; significat enim augmentum , et ideo utique venit ille , ut mortificatum granum multipliciter surgeret⁵ ; hoc est , augetur populus Dei : tamen ex eo quod jam nostis contigisse Joseph , veniat in mentem a fratribus venditus , veniat a suis exhonoratus , apud alienigenas exaltatus⁶ : et intelligetis in cujus grege esse debeamus , simul cum illis qui jam dirigunt cor suum , ut lapis reprobatus ab ædificantibus fiat in caput anguli⁷ , tenens duos parietes de diverso venientes , sed in angulo concordantes. « Qui

¹ Psal. lxxix, 1. — ² Rom. x, 4. — ³ Psal. lxxvii, 8. — ⁴ Id. lxxix, 2. — ⁵ Joan. xii, 25. — ⁶ Gen. xxxvii, 28, et xli, 40. — ⁷ Matth. xxi, 42 , et Psal. cxvii, 22.

» sedes super Cherubim. » Cherubim sedes est gloriae Dei, et interpretatur Plenitudo scientiae. Ibi sedet Deus in plenitudine scientiae licet intelligamus Cherubim sublimis esse caelorum Potestates atque Virtutes: tamen si vis, eris Cherubim. Si enim Cherubim sedes est Dei, audi quid dicat Scriptura: « Anima justi, sedes est sapientiae¹. » Quomodo, inquis, ero plenitudo scientiae? Quis hoc implet? Habes unde impleas: « Plenitudo Legis charitas². » Noli per multa ire atque distendi. Terret te ramorum diffusio: radicem tene, et de magnitudine arboris noli cogitare. Sit in te charitas, et necesse est plenitudo scientiae consequatur. Quid enim nescit qui charitatem scit? Quandoquidem dictum est: « Deus charitas est³. »

III. « Qui sedes super Cherubim, appare. » Ideo enim erravimus, quia non apparebas. « Coram Ephraem et Benjamin et Manasse⁴. » Appare, inquam, coram gente Judaeorum, coram populo Israel. Ibi enim Ephraem, ibi Manasses, ibi Benjamin. Sed interpretationem videamus: Ephraem Fructificatio, Benjamin Filius dexteræ, Manasses Oblitus. Appare enim coram fructificato, coram filio dexteræ; appare coram oblito, ut jam non sit oblitus, sed venias illi in mentem qui liberasti. Si enim Gentes commemorabuntur, et convertentur ad Dominum universae fines terræ⁵: populus ipse de Abraham veniens, non habuit parietem suum qui gaudeat in angulo, cum scriptum sit, « Reliquiae salvæ fient⁶? Excita potentiam tuam. » Nam infirmus eras, quando dicebatur: « Si filius Dei est, » descendat de cruce⁷. » Nihil valere videbaris: prævaluit super te persecutor: et demonstrasti hoc antea, quia et Jacob ipse prævaluit in lucta, homo Angelo. Quando, nisi vellet Angelus? et prævaluit homo, et victus est An-

¹ Sap. vii. — ² Rom. xiii, 10. — ³ I Joan. iv, 8. — ⁴ Psal. lxxix, 3. — ⁵ Id. xxi, 28. — ⁶ Rom. ix, 27. — ⁷ Matth. xxvii, 40.

gelus; et victor homo tenet Angelum, et dicit: « Non dimittam te, nisi benedixeris me¹. » Magnum sacramentum. Et stat victus, et benedicit victorem. Victus, quia voluit; carne infirmus, majestate fortis. Et benedixit, « Vocaberis, inquit, Israel². » Tetigit tamen et femoris latitudinem, et aruit, eundemque hominem unum fecit benedictum et claudum. Vides claudicasse populum Judaeorum: vide ibi et benedictum genus Apostolorum. « Excita ergo potentiam tuam. » Quandiu videris infirmus? Crucifixus ex infirmitate, resurge in virtute³: « Excita potentiam tuam, et veni, ut salvos facias nos. »

IV. « Deus converte nos. » Aversi enim sumus a te, et nisi tu convertas, non convertemur. « Et illumina faciem tuam, et salvi erimus⁴. » Numquid ille obscuram habet faciem? Non habet obscuram faciem, sed apposuit ei nubem carnis, et tanquam velum infirmitatis, et non est putatus ipse cum penderet in ligno, agnoscendus cum sederet in coelo. Nam ita factum est. Præsentem in terra Christum et miracula facientem non agnovit Asaph, mortuum tamen posteaquam resurrexit et ascendit in coelum, agnovit, compunctus est, dixerit et de illo totum hoc testimonium, quod modo agnoscimus in hoc Psalmo. « Illumina faciem tuam, et salvi erimus. » Obtexisti faciem tuam, et ægrotavimus: illumina illam, et salvi erimus.

V. « Domine Deus virtutum usquequo irasceris in orationem servi tui⁵? » Jam servi tui. Irascebaris in orationem inimici tui, adhuc irasceris in orationem servi tui? Convertisti nos, agnovimus, et adhuc irasceris in orationem servi tui? Ita plane irasceris, ut pater corrigens, non ut iudex damnans. Ita plane irasceris, quia scriptum est: « Fili, accedens ad servitum Dei, sta in justitia et timore,

¹ Gen. xxxii, 26. — ² Ibid. 25. — ³ 2 Cor. xiii, 4. — ⁴ Psal. lxxix, 4. — ⁵ Ibid. 5.

» et præpara animam tuam ad tentationem ¹. » Ne putes jam transisse iram Dei, quia conversus es; transiit, sed ne damnet in æternum. Flagellat autem, non parcit: quia « Flagellat omnem filium quem recipit ². » Si flagellari detrectas, recipi quare desideras? Flagellat omnem filium quem recipit. Flagellat omnem, qui et Unico non pepercit. Sed tamen « Quandiu irasceris in orationem servi tui? » Non jam inimici tui: sed, « Irasceris in orationem servi tui; » quandiu?

VI. Sequitur: « Cibabis nos pane lacrymarum, et potabis nos in lacrymis in mensura ³. » Quid est, « In mensura? » Apostolum audi: « Fidelis Deus qui non vos permittit tentari, supra quam potestis ferre ⁴. » Ipsa est mensura, pro viribus tuis: ipsa est mensura, ut erudiaris, non ut opprimaris.

VII. « Posuisti nos in contradictionem vicinis nostris ⁵. » Plane factum est, nam de Asaph electi sunt qui irent ad Gentes, et prædicarent Christum, et diceretur eis, « Quis est iste novorum dæmoniorum annuntiator ⁶? » Posuisti nos in contradictionem vicinis nostris. » Eum enim prædicabant cui contradicebatur. Quem prædicabant? Mortuum resurrexisse Christum. Quis hoc audiat? Quis hoc noverit? Nova res. Sed signa consequebantur, et incredibili rei fidem miracula faciebant. Contradicebatur, sed contradictor vincebatur, et ex contradictore fidelis efficiebatur. Ibi tamen magna flamma: ibi Martyres cibati de pane lacrymarum et potati in lacrymis, sed in mensura, non amplius quam poterant ferre; ut post mensuram lacrymarum sequeretur corona gaudiorum. « Et inimici nostri subsannaverunt nos. » Et ubi sunt qui subsannaverunt? Diu dictum est: Qui sunt isti colentes

¹ Eccli. II, 1. — ² Hebr. XI, 6. — ³ Psal. LXXIX, 6. — ⁴ I Cor. X, 13. — ⁵ Psal. LXXIX, 7. — ⁶ Act. XVII, 18.

mortuum, adorantes crucifixum? Diu dictum est: Ubi est nasus subsannantium? Nonne nunc qui reprehendunt, in cavernas fugiunt, ne videantur? « Et inimici nostri subsannaverunt nos. »

VIII. Sed videtis quid sequitur: « Domine Deus virtutum converte nos, et ostende faciem tuam, et salvi erimus. Vineam ex Ægypto transtulisti, eiecisti gentes, » et plantasti eam ¹. » Novimus, factum est. Quot gentes ejectæ sunt? Amorrhæi, Ceththæi, Jebusæi, Gergesæi, et Evæi: quibus expulsis et victis, introductus est populus ex Ægypto liberatus in terram promissionis. Unde vinea ejecta sit, et ubi plantata sit, audivimus. Videamus quid deinde factum est, quomodo crediderit, quantum creverit, quid occupaverit. » Vineam ex Ægypto transtulisti, » eiecisti gentes, et plantasti eam. »

IX. « Viam fecisti in conspectu ejus, et plantasti radices ejus, et implevit terram ². » Numquid impleverit terram, nisi via fieret in conspectu ejus? Quæ via facta est in conspectu ejus? « Ego sum, inquit, via, veritas et vita ³. » Merito implevit terram. Hoc dictum est modo de vinea ista, quod perfectum est usque in finem. Verumtamen quid prius? « Operuit montes umbra ejus, et arbusta ejus cedros Dei. Extendisti palmites ejus usque ad mare, et usque ad flumen propagines ejus ⁴. » Hoc desiderat officium expositoris, non sufficit lectoris et laudatoris: adjuvate me intendendo: solet enim vineæ hujus commemoratio in hoc Psalmo caliginem facere minus intentis. Etenim magnitudo vineæ hujus jam a nobis explicata est; et unde facta est, et unde facta sit magna, prædictum est. « Viam fecisti in conspectu ejus, et plantasti radices ejus, et implevit terram: » hoc de perfectione

¹ Psal. LXXIX, 8, 9. — ² Ibid. 10. — ³ Joan. XIV, 6. — ⁴ Psal. LXXIX, 11, 12.

ipsius dictum est. Sed tamen prima gens judæa fuit ista vinea. Gens autem judæa usque ad mare, et usque ad flumen regnavit. Usque ad mare: apparet in Scriptura quod mare ibi vicinum sit¹. Et usque ad flumen Jordanem. Trans Jordanem enim aliquid Judæorum collocatum est, intra Jordanem autem tota gens. Ergo « Usque ad mare, » et usque ad flumen » regnum Judæorum, regnum Israël: non autem « A mari usque ad mare, et a flumine » usque ad terminos orbis terræ; » illa jam perfectio vineæ est, de qua hic prædixit: « Viam fecisti in conspectu ejus, et plantasti radices ejus, et implevit terram. » Cum tibi ergo prædixisset perfectionem, rediit ad initium, de quo initio sit facta perfectio, Initium vis audire? « Usque ad mare et usque ad flumen. » Finem vis audire? « Dominabitur a mari usque ad mare, et a flumine usque ad terminos orbis terræ²: » hoc est, « Implevit terram. » Videamus ergo testimonium Asaph, quid factum est primæ vineæ, quid est expectandum secundæ vineæ, imo eidem vineæ. Ipsa est enim, non enim altera est. Inde Christus salus ex Judæis³, inde Apostoli, inde primi credentes, et pretia rerum suarum ante pedes Apostolorum ponentes⁴ inde omnia hæc. Et si aliqui ex ramis « Fracti » sunt, propter incredulitatem fracti sunt: tu autem populus Gentium fide sta: noli altum sapere, sed time. » Nam si Deus naturalibus ramis non pepercit, neque tibi parcet. Si autem altum sapis, non tu radicem portas, » sed radix te⁵. » Quid ergo, vinea ante cujus conspectum facta est via, ut impleret terram, primo ubi fuit? « Operuit » montes umbra ejus. » Qui sunt montes? Prophetæ. Quare operuit illos umbra ejus? quia obscure locuti sunt quæ futura annuntiata sunt. Audis a Prophetis: Observa sab-

¹ Num. xxxiv, 5. — ² Psal. lxxi, 8. — ³ Joan. iv, 22. — ⁴ Act. ii, 45, et iv, 35. — ⁵ Rom. xi, 18-21.

batum: Octavo die circumcide infantem: Offer sacrificium arietis, vituli, hirci. Noli moveri, umbra ejus est cooperiens montes Dei, veniet post umbram manifestatio. « Et » arbusta ejus cedros Dei, » id est, cooperuit cedros Dei, altissimas, sed Dei. Sunt enim cedri significantes superbos evertendos. Cedros Libani, altitudines mundi operuit crescendo vinea ista, et montes Dei, omnes sanctos Propetas, Patriarchas.

X. Sed quousque « Extendisti palmites ejus? Usque ad » mare et usque ad flumen propagines ejus¹. » Inde quid? « Utquid destruxisti maceriam ejus? » Jam videtis eversam illam gentem Judæorum: jam ex alio Psalmo audistis, « In dolabro et fractorio dejecerunt eam². » Quando fieret, nisi ejus maceria destrueretur? Quæ est maceria ejus? Munitio ejus. Extitit enim superba adversus plantatorem suum. Servos ad se missos et petentes mercedem coloni flagellaverunt, ceciderunt, occiderunt: venit et unicus Filius; dixerunt: « Hic est hæres, venite occidamus » eum, et nostra erit hæreditas: occiderunt, et extra vineam » projecerunt³. » Projectus, magis possedit unde projectus est. Sic enim ei minatur per Isaïam: « Destruam maceriam » ejus. Quare? Expectavi enim ut faceret uvam, fecit autem spinas. » Expectavi inde fructum, et inveni peccatum. Quid ergo quæris, o Asaph, « Utquid destruxisti » maceriam ejus? » Tu enim nescis quare? « Expectavi ut faceret » judicium, et fecit iniquitatem⁴. » Non erat destruenda maceria ejus? Et venerunt Gentes, destructa maceria, in-vasa est vinea, ac deletum regnum Judæorum. Hoc primo plangit, sed non sine spe. De directione enim cordis jam loquitur, id est, pro Assyriis, pro dirigentibus Psalmus est. « Utquid destruxisti maceriam ejus; et vindemiant eam

¹ Psal. lxxix, 13. — ² Id. lxxiii, 6. — ³ Matth. xxi, 34-39. — ⁴ Isaï. v, 2, 5, 7.

» omnes transeuntes viam? » Quid est, « Viam transeuntes? » Temporaliter dominantes.

XI. Devastavit eam aper de sylva¹. » Aprum de sylva quid intelligimus? Judæis porcus adversus est, et in porco ponunt tanquam immunditiam Gentium. A Gentibus autem eversa est gens Judæa: sed rex ille qui evertit, non tantum porcus immundus, sed etiam aper fuit. Quid enim aper nisi porcus sævus, porcus superbus? « Aper de sylva » vastavit eam. De sylva, » de Gentibus. Etenim illa vinea erat, Gentes autem sylvæ erant. Sed quando crediderunt Gentes, quid dictum est? « Tunc exultabunt omnia ligna » sylvarum². Devastavit eam aper de sylva: et singularis » ferus depastus est eam. » Quid est, « Singularis ferus? » Ipse aper qui devastavit eam singularis ferus. Singularis, quia superbus. Hoc enim dicit omnis superbus: Ego sum, ego sum, et nemo.

XII. Sed quo fructu hæc? « Deus virtutum convertere » vero. » Quamvis hæc facta sint, » Convertere vero. » Respice de cælo, et vide, et visita vineam istam. Et » perfice eam, quam plantavit dextera tua³. » Non aliam institue, sed hanc perfice. Ipsum est enim semen Abraham, ipsum est semen in quo benedicuntur omnes Gentes⁴: ibi est radix, ubi portatur oleaster insertus. « Perfice vineam istam, quam plantavit dextera tua. » Sed ubi perficit? « Et super filium hominis, quem confirmasti » tibi. » Quid evidentius? Quid adhuc expectatis, ut vobis disputando exponamus, et non potius vobiscum admirando clamemus: « Perfice vineam istam, quam plantavit » dextera tua, et super filium hominis » eam perfice? Quem filium hominis? « Quem confirmasti tibi. » Magnum firmamentum: ædifica quantum potes. « Fundamentum

¹ Psal. LXXIX, 14. — ² Id. XCV, 12. — ³ Id. LXXIX, 15, 16. — ⁴ Gen. XXII, 18.

» enim aliud nemo potest ponere, præterquam quod » positum est, quod est Christus Jesus¹. »

XIII. « Succensa igni et effossa ab increpatione vultus » tui peribunt². » Quæ sunt succensa igni et effossa, quæ peribunt ab increpatione vultus ejus? Videamus et intelligamus, quæ sint igni succensa et effossa. Quid increpavit Christus? Peccata: ab increpatione vultus ejus peccata perierunt. Quare ergo peccata igni succensa et effossa? Omnia peccata duæ res faciunt in homine, cupiditas et timor. Cogitate, discutite, interrogate corda vestra, perscrutamini conscientias, videte utrum possint esse peccata, nisi aut cupiendo, aut timendo. Proponitur præmium ut pecces, id est, quod te delectat, facis propter quod cupis. Sed forte non induceris donis: terreris minis, facis propter quod times. Corruptere te vult aliquis ut dicas, verbi gratia, falsum testimonium. Innumerabilia sunt, sed planiora propono, de quibus cætera conjiciatis. Attendisti tu Deum, et dixisti in animo tuo: « Quid prodest homini, si totum mundum lucretur, » animæ autem suæ detrimentum patiatur³? » Non adducor præmio, ut perdam animam meam pro lucro pecuniæ. Convertit ille se ad incutiendum metum, qui præmio corrumpere non valuit, incipit minari damnum, expulsio-nem, cædes fortassis et mortem. Ibi jam, si cupiditas non valuit, forte timor valebit ut pecces. Porro autem si de Scripturis contra cupiditatem venit tibi in mentem, « Quid » prodest homini, si totum mundum lucretur, animæ » autem suæ detrimentum patiatur: » veniat etiam contra timorem in mentem, « Nolite timere eos, qui corpus occi- » dunt, animam autem non possunt occidere⁴. » Quicumque te vult occidere, usque ad corpus ei licet, usque ad animam non licet. Anima tua non morietur, nisi tu eam

¹ I Cor. III, 11. — ² Psal. LXXIX, 17. — ³ Matth. XVI, 26. — ⁴ Id. X, 18.

volueris occidere. Perimat aliena iniquitas carnem tuam, dum servet veritas animam tuam. Si autem a veritate resilieris, quid tibi amplius facturus est inimicus, quam tu tibi ipse facis? Inimicus sæviens carnem potest occidere: tu autem dicendo falsum testimonium animam occidis. Audi Scripturam: « Os quod mentitur, occidit animam¹. » Itaque, fratres mei, ad omne recte factum amor et timor ducit: ad omne peccatum amor et timor ducit. Ut facias bene, amas Deum, et times Deum; ut autem facias male, amas mundum, et times mundum. Hæc duo convertantur ad bonum: amabas terram, ama vitam æternam; timebas mortem, time gehennam. Quidquid tibi iniquo promiserit mundus, numquid potest dare quantum dabit justo Deus? Quidquid tibi justo minatus fuerit mundus, numquid potest facere quod facit iniquo Deus? Vis videre quid daturus est Deus, si juste vixeris? « Venite, benedicti » Patris mei, percipite regnum quod vobis paratum est » ab origine mundi. » Vis videre quid facturus est impiis? « Ite in ignem æternum, qui paratus est diabolo et angelis ejus². » Bene quidem nihil tu aliud vis, quam ut bene tibi sit. Nam in eo quod amas, vis ut bene tibi sit; et in eo quod times, non vis ut male tibi sit: sed non in ea regione quæris, in qua quærendum est. Festinas: nam et sine indigentia vis esse et sine molestia. Bonum est quod vis, sed tolera quod non vis, ut assequaris quod vis. Proinde illius facies delens peccata, quid faciet? Quæ sunt peccata succensa igni et effossa? Quid fecerat amor malus? Tanquam ignem succenderat. Quid fecerat timor malus? Tanquam effoderat. Amor quippe inflammat, timor humiliat: ideo peccata mali amoris, igne succensa sunt; peccata mali timoris, effossa sunt. Humiliat et bonus timor, accendit et bonus amor; sed aliter atque aliter. Nam et co-

¹ Sap. 1, 11. — ² Matth. xxv, 34 et 41.

lonus intercedens pro arbore, quæ fructus non dabat, ne subverteretur, ait: « Circumfodio eam, et adhibeo » cophinum stercoris¹. » Fossa significat piam humilitatem timentis, et stercoris cophinus sordes utiles pœnitentis. De igne autem boni amoris Dominus dicit: « Ignem veni » mittere in mundum². » Quo igne inardescant spiritu ferventes, et Dei ac proximi charitate flagrantes. Ac per hoc sicut omnia justa opera bono timore et bono amore fiunt: sic malo amore et malo timore omnia peccata committuntur. Ergo « Succensa igni et effossa, omnia sci- » licet peccata, ab increpatione vultus tui peribunt. »

XIV. « Fiat manus tua super virum dexteræ tuæ, et super filium hominis quem confirmasti tibi. Et non discedimus a te³. » Quandiu generatio prava et amaricans, et quæ cor non dirigit suum⁴? Dicat Asaph: Ostendat se misericordia tua, fac bene cum vinea tua, perface illam; « Quoniam cæcitas ex parte Israël facta est, ut plenitudo » Gentium introiret, et sic omnis Israël salvus fieret⁵. » Demonstrata facie tua « Super virum dexteræ tuæ, quem » confirmasti tibi, non discedimus a te. » Quandiu nos increpas? quandiu accusas? Hoc fac, « Et non discedimus » a te. Vivificabis nos, et nomen tuum invocabimus. » Tu nobis dulcis eris, « Vivificabis nos. » Nam prius amabamus terram, non te; sed mortificasti membra nostra, quæ sunt super terram⁶. Illud enim Vetus Testamentum habens promissa terrena, hoc videtur suadere, ne gratis colatur Deus, sed quia aliquid dat in terra, ideo diligatur. Quid amas, ut Deum non ames? dic mihi. Ama, si potes aliquid quod ille non fecit. Circumspice universam creaturam, vide utrum alicubi cupiditatis visco tenearis, et a diligendo Creatore impediaris, nisi ea re quam creavit ipse quem

¹ Luc. xiii, 8. — ² Id. xii, 49. — ³ Psal. lxxix, 18, 19. — ⁴ Id. lxxvii, 8. — ⁵ Rom. xi, 25. — ⁶ Coloss. iii, 5.

negligis. Quare autem amas ista, nisi quia pulchra sunt? Possunt esse tam pulchra, quam ille a quo facta sunt? Miraris hæc, quia illum non vides: sed per ea quæ miraris, ama quem non vides. Interroga creaturam; si a se ipsa est, remane in illa: si autem ab illo est, non ob aliud perniciosa est amatori, nisi quia præponitur Creatori. Quare hoc dixi? Propter versum istum, fratres. Mortui ergo erant, qui propterea Deum colebant, ut eis secundum carnem bene esset: « Sapere enim secundum carnem » mors est¹: » et mortui sunt qui non Deum gratis colunt, id est, quia ipse bonus est, non quia dat talia bona, quæ dat et non bonis. Pecuniam vis a Deo? Habet et latro. Uxorem, fœcunditatem filiorum, salutem corporis, dignitatem sæculi, attende quam multi mali habent. Hoc est totum propter quod eum colis? Nutabunt pedes tui, putabis te sine causa colere, quando in eis vides ista qui eum non colunt². Ergo ista dat omnia etiam malis, se solum servat bonis. « Vivificabis nos: » nam mortui eramus, quando terrenis rebus inhærebamus; mortui eramus, quando terreni hominis imaginem portabamus. « Vivificabis nos: » innovabis nos, vitam interioris hominis dabis nobis. « Et nomen tuum invocabimus: » id est, te diligemus. Tu nobis dulcis eris remissor peccatorum nostrorum, tu eris totum præmium justificarum. « Domine Deus » virtutum converte nos, et ostende faciem tuam, et salvi » erimus³. »

¹ Rom. viii, 6. — ² Psal. lxxii, 2. — ³ Id. lxxix, 20.

ENARRATIO

IN PSALMUM LXXX.

Sermo ad plebem carthaginensem.

I. LOQUI ad vos de præsentis Psalmo suscepimus¹: adjuvet vocem nostram quies vestra; etenim aliquanto est obtusior: dabit ei vires intentio audientium, et adiutorium jubentis ut loquar. Titulum habet Psalmus iste: « In finem pro torcularibus, quinta sabbati, Psalmus » ipsi Asaph. » In unum titulum multa sunt congesta mysteria, ita tamen ut limen Psalmi indicet interiora. Cum de torcularibus locuturi sumus, nemo vestrum aliquid expectet nos dicturos esse de lacu, de prelo, de fiscinis: quia nec ipse Psalmus hoc habet, et ideo magis indicat mysterium. Nam et si aliquid tale Psalmi textus contineret, non deesset qui putaret ad litteram esse accipienda torcularia, nec aliquid illic amplius requirendum, nec mystice aliquid positum, et sacrate significatum; sed diceret: Simpliciter Psalmus de torcularibus loquitur, et tu mihi nescio quid aliud suspicaris. Nihil hic tale audistis, cum legeretur. Ergo accipite torcularia mysterium Ecclesiæ, quod nunc agitur. In torcularibus animadvertimus quædam tria, pressuram, et de pressura quædam duo, unum recondendum, alterum projiciendum. Fit ergo in torculari conculcatio, tribulatio, pondus: et in his oleum eliquatur occulte in gemellarium, amurca publice per

¹ Vide D. Guillon, tom. xxii, pag. 1, 2.